

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**  
**Fakulta sociálních věd**  
**Institut mezinárodních studií**

**PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**  
**(Posudek oponenta)**

Práci předložil(a) student(ka): Nela Petrová

Název práce: Amerikanizace kultury: Vliv neoliberalismu na soudobou českou taneční scénu

---

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce): Lucie Kýřová

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Předložená práce se zabývá vlivem výuky na pražské taneční konzervatoři (TKP) na schopnost absolventek se úspěšně uplatnit na neoliberálním trhu. Tuto problematiku zkoumá formou mikrostudie zaměřenou na absolventky TKP, které ukončily studium v letech 2017–2019 a věnují se své profesi. Autorka vychází z hypotézy, že „výchova v postsocialistickém Česku může být pro tuzemské tanečnický handicapem na západním tanečním trhu, který klade důraz na individualitu, soutěživost a sebevědomí.“ Na základě svého výzkumu pak argumentuje, že „současné taneční vzdělání se nedostatečně adaptovalo na vpád neoliberalismu a amerikanizace do postsocialistického prostoru.“ Cílem práce je též nabídnout změny ve vzdělávání, které by pak lépe připravilo absolventky nejen na soudobý trh, ale zároveň jim pomohlo najít bilanci mezi profesí a psychickým a fyzickým zdravím.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Práce nabízí zajímavý a netradiční přístup k hodnocení ekonomických a ideových změn v České republice po roce 1989 a jejich vliv dnes, specificky neoliberalismus a amerikanizaci v kultuře, které zkoumá na užším tématu tanečního trhu a taneční školní výuky. Práce je vcelku logicky rozdělena do dvou částí; první z nich – „teoretická“, nabízí definice základních pojmů neoliberalismu a amerikanizace tak, jak jsou v práci použity, a historický kontext neoliberálního trhu v 80. a 90. letech 20. století, ekonomické a ideové změny v České republice po roce 1989 a vliv neoliberalismu a amerikanizace na taneční prostředí. Zde dochází k většímu zjednodušení chronologie a nepřesnostem (více v bodě 5).

Druhá – „praktická“ část, představuje autorčin vlastní výzkum postavený hlavně na metodě orální historie a polostrukturovaných rozhovorů se skupinou absolventek TKP. Autorka zde vysvětluje výběr participujících, etiku a struktur rozhovorů, kladené otázky a prezentuje získané výsledky. Zde začíná být práce více problematičtější, od zdůvodnění (ne)výběru skupiny účastnic po prezentaci výstupů z rozhovorů. Obecně by tato část potřebovala více autorčiny analýzy a jasnější argumenty a lepší propojení s existující literaturou, představenou v první části práce (podrobněji v bodě 5).

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Práce je velmi dobře a čtivě napsaná, bez zbytečných chyb a překlepů. Autorka správně odkazuje na použitou literaturu a zdroje. Práce má všechny formální náležitosti. Graficky (a prakticky pro čtenáře) by pomohlo odsazování prvního řádku paragrafů nebo alespoň mezery mezi jednotlivými paragrafy; text jinak vypadá jako jeden velký monolit. V části „výstupy“, str. 32–34 jsou pak dva dlouhé paragrafy – jeden dvě stránky dlouhý, druhý stránku a půl. Čtenář se v nich ztrácí. Naštěstí toho jsou spíše výjimky v jinak dobře napsané práci.

4. KONTROLA ORIGINALITY TEXTU

Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému:

Theses  Turnitin  Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly: Předložená práce je originální.

## 5. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Bezesporu se jedná o práci originální a ambiciózní, která propojuje ekonomicko-sociální otázky s kulturou a uměním, zkoumané na netradičním tématu českých tanečnic. Pozitivně také hodnotím autorčinu odvahu pustit se do orální historie se všemi jejími úskalími, kterým ale, bohužel, také částečně podlehl.

První část práce nabízí historický kontext, který čtenáři pomáhá se zorientovat jednak ve vývoji neoliberalismu jako takovém tak i ve vývoji v postsocialistickém Česku a jeho přechod na neoliberální trh. Zde je trochu problém s chronologií, která je občas nejasná. Např. na str. 11 autorka mluví o vlnách neoliberalismu mezi světovými válkami a v 80. letech 20. století a v následujícím paragrafu mluví o poválečné Americe, ale není jasné, kterou válku má přesně na mysli. Hned na to se text dostává do 90. let 20. století. Hned následující paragraf mluví o Evropě „ve stejné době“ a její deindustrializaci, finančních problémech a inspiraci Spojenými státy, ale opět není jasné, o kterou dobu jde, zdali o poválečnou Evropu nebo ta 90. léta. Toto je problematické, protože autorka tvrdí, že Evropa nebyla schopna konkurovat americké modernizaci, ale podíváme-li se na 70. a 80. léta a na ocelářský průmysl, tak to bylo právě USA, které nebylo schopno konkurovat levnější oceli ze západní Evropy, která ocelářství v té době modernizovala a zlevnila tím výrobu. Autorka by také v textu uměla více rozlišovat mezi západní Evropou a Východním blokem, když mluví o amerikanizaci po druhé světové válce. Chronologie a přesné vyjadřování jsou důležité, a i zjednodušený historický kontext by se neměl dopouštět faktických chyb.

Druhá část práce je pak problematictější. V první řadě této části chybí dostatečná analýza odpovědí z rozhovorů, ale i nastavení parametrů pro účastníky rešerše je problematické.

1. Autorka si záměrně vybrala jen ženy tanečnice, tato volba by ale měla být lépe vysvětlena. Krátce zmiňuje, že taneční prostředí je pro muže jiné, nejen z fyziologického hlediska a naznačuje, že muži mají víc příležitostí pro role. Zde by pomohlo dodat alespoň nějaká konkrétní čísla nabídek podle genderové linie. A i když se autorka nechce zabývat genderovými otázkami, měla by alespoň krátce naznačit čeho se to fyziologické hledisko týká – například překážky při založení rodiny?
2. Časové omezení účastnic: zkoumaná skupina tanečnic jsou absolventky TKP, které ukončily studium mezi lety 2017 a 2019. Důvodem pro vyřazení pozdějších ročníků je pandemie Covidu, což je legitimní důvod. Ovšem odůvodnění vyřazení absolventek dřívějších ročníků je trochu zvláštní. Autorka tvrdí, že tanečnice, které ukončily školu v roce 2016 nebo dříve se „na školní léta s těžší rozpomínají“ a tudíž jejich výpovědi by mohly být „méně hodnotné.“ Zatímco je možné, že detaily školních let se časem mohou „smazat“, jen stěží si lze představit, že by vzpomínky sotva 10 let staré byly kompletně zapomenuty, zvláště, když historici běžně dělají rozhovory o událostech 30 nebo i 50 let starých. Zdá se, že zde se projevuje autorčina neznalost metody analýzy orální historie, která vychází z poznatků psychologie a memory studies. Dalším důvodem pro vyřazení je pak autorčina obava, že s ohledem na krátkost kariéry tanečnic by mohly starší ženy „více rozvádět problematiku založení rodiny“, která by práci rozšířila. Je možné, že by se dotazované tanečnice k tomuto tématu při rozhovorech dostaly, to ale neznamená, že by autorka toto téma musela do práce nutně přidat a rozebírat ho. Na druhou stranu, informace o problematice rodiny a taneční kariéry mohly posloužit k lepšímu vysvětlení rozdílné pozice mužů a žen na tanečním trhu práce a autorčino zdůvodnění zahrnout ve studii pouze ženy. Autorka má samozřejmě právo si zkoumanou skupinu nastavit podle sebe, ale zdůvodnění by mělo být legitimní.
3. Vyřazení tanečnic, které se tanci věnují na 50 % a méně – jedním z důvodů je možná neschopnost odpovědět na otázky týkající se adaptace a hodnocení sama sebe na neoliberálním tanečním trhu. Tady vyvstává otázka, proč by nemohly? Je zde možnost, že právě aspekty neoliberálního tanečního prostředí vedly tyto tanečnice k rozhodnutí se tanci nevěnovat na plný úvazek. I to mohly být zajímavé a použitelné informace.

### Zpracování a prezentace dat

1. I když autorka zmiňuje problematiku subjektivity rozhovorů a vlastních zkušenosti, ze kterých čerpá, ne vždy toto reflektuje při zpracování a prezentaci informací. Subjektivita sama o sobě není problém, pokud se takové informace použijí v kombinaci s objektivnějšími zdroji. V části „výstupy“ prezentuje názory a postoje dotazovaných bez širšího kontextu a mnohdy jako obecné (byť se jedná o opravdu malý vzorek respondentek). Osobní názory na výuku na škole by měla autorka doplnit informacemi o kurikulu, kurzech a pohledem školy jako takové, má-li práce představit vyváženou analýzu vzdělávacího systému jako takového.
2. Tato část je také problematická organizačně – chybí jasné argumenty a analýza. Informace a citace z rozhovorů jsou sice tematicky seskupené, ale nijak analyzované. Témata se hodně prolínají některá (sebevědomí) se opakují. Více méně se jedná jen o výčet osobních pohledů.

3. Informace celkově nejsou zasazené v širším kontextu. Například, autorka často mluví o nenaplněných představách a ambicích tanečnic, ale nelze odhadnout, jak realistické tyto představy byly. Nevíme, na jaké úrovni absolventky jsou jako tanečnice – i prestižní škola bude mít naprosto brilantní absolventy a ty spíše průměrné. Nelze tak jednoduše hodnotit jejich nenaplněné představy a ambice – zda byly reálné a nenaplněné právě kvůli nepřípravenosti na neoliberalní trh anebo, zda byly nereálné, a tudíž ani nemohly být naplněny. Utopické představy o budoucnosti jsou zmíněny jen jednou na str. 41, ale toto není nijak rozebráno. Data o procentuálním zařazení absolventek v rámci ročníku by mohlo leccos napovědět – například, zda tanečnice, které se tanci naplno nevěnují nebo kariéru opustily úplně byly v průměru třídy a ty nejlepší dál tancují. Takováto data nebo i jen zvážení tohoto aspektu v práci chybí.
4. Autorka dostatečně nerozlišuje zkušenosti tanečnic s trvalým angažmá v divadlech a na volné noze. Ne vždy je v textu jasné, o kterou situaci se jedná. Obě tyto situace přináší odlišné nároky a podle rozhovorů se zdá, že tanečnice s trvalým angažmá jsou spokojenější než ty na volné noze. Jasně ale toto v textu odlišeno a analyzováno není.
5. Byť jedním z cílů práce je doporučení změn ve výuce, které by absolventkám více pomohly, autorka konkrétní změny nenavrhuje. Není jasné, zda změna postoje školy a vyučujících vůči studentkám by byla dostačující, nebo zda je nutná změna kurikula – například zavedení kurzů z oblasti businessu a podnikání, které by mohly studentům pomoci být více podnikateli než jen zaměstnanci. Z práce také jasně nevyplývá, jestli a jak se výuka na TKP změnila po roce 1989 anebo zda zůstala kompletně stejná. Autorka v první části práce mluví o změně tanečního prostředí, ale není jasné, jaká byla výuka na TKP před rokem 1989 a jak se změnila.
6. Autorka porovnává situaci českých tanečnic s těmi ze západních zemí. Není ale jasné, na jakých datech staví (kromě osobních rozhovorů – pohledu českých tanečnic).

#### 6. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Autorka by měla dostat prostor vyjádřit se k výtkám v posudku.

Doplňující otázka:

Jaké konkrétní změny ve výuce na TKP byste doporučila (nabízené kurzy, přístup ke studentům). Dejte konkrétní příklady a vysvětlete, jaký dopad by vámi navrhovaná opatření měla mít.

#### 7. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (A-F):

Přes zmíněné problémy práce splňuje požadavky kladené na bakalářské práce, a proto ji doporučuji k obhajobě. Navrhuji známku C - D.

Datum: 5. 9. 2023

Podpis: Lucie Kýrová

---

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo přiložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.